

VALUUTTASÄÄNNÖSTELY ERI MAISSA.

I. Euroopan maat.

B u l g a r i a .

V:n 1931 lokakuussa määrättiin, että tuontiliikkeiden oli kolme kuukautta ennen maksupäivää ilmoitettava Bulgarian valtiopankille kulloinkin tarvitsemansa ulkomaan valuutan määrä. V:n 1932 huhtikuusta alkaen on kuitenkin ollut käytännössä jakelujärjestelmä, joka on riippuvainen käytettävänä olevan valuutan määrästä. Neljännesvuosittain määrätään valuutausuudet tuotujen tavaroiden maksamista varten.

Valtiopankin lupa ennen tilauksen tekoa ulkomailta on nykyään välttämätön lukuisia tavaroita varten. Erinäisten sellaisten tavaroiden maksun suorittamiseksi, joiden ei katsota olevan ehdottoman välttämättömiä, ei myönnetä lainkaan valuutaa.

Valtiopankin edeltäkäsin antama suostumus on välttämätön ulkomaalaisten levasaldojen käyttämiseksi viennin rahoittamiseen.

E s p a n j a .

V:n 1930 heinäkuusta alkaen on ulkomaisen valuutan kauppa ollut valvonnan alaisista. Jokaiseen maksusuoritukseen ulkomaille on saatava Espanjan Pankin johdon alaisena toimivan valuuttakeskuksen, Centro Oficial de Contratacion de Moneda'n, suostumus. Vasta sen jälkeen voivat siihen oikeutetut pankit myydä tarpeellisen valuutan. Yleisenä periaatteena on nykyisin (asetus 5/I 1933) se, että ulkomaan valuutan ostoon annetaan lupa vain niille tuojille, joiden toimi oli jo v. 1931 lailistettu. Luvat rajoittuvat sitä paitsi yleensä tänä vuonna tuotuihin tavaralajeihin ja -määriin. Vastavuoroisuutta sovelletaan kuitenkin sellaisiin maihin, jotka eivät aseta esteitä maksujen suoritukselle Espanjaan.

Valuutta-anomusten käsittelyssä on ollut havaittavissa huomattavaa viivytystä, vaikka tilanne onkin jossain määrin parantunut viime aikoina pankkien saatua enemmän vapautta.

Samat määräykset ovat voimassa Kanarian saarilla.

I s l a n t i .

Valuuttatoimet on keskitetty Kansallispankkiin ja Islannin Kalastuspankkiin. Jos näiden pankkien suostumus on saatu, ennenkuin ulkomaan valuutan määräiset sitoumukset on tehty,

on valuuttaa heti saatavissa. Muussa tapauksessa voi sattua viivytystä.

I t a l i a .

Syyskuun 29 päivältä 1931 on elemassa laki, jolla raha-asiaiministeri valtuutetaan antamaan määräyksiä valuuttakaupan valvonnasta. Toistaiseksi ei tällaisia määräyksiä ole annettu, mutta pankit koettavat mahdollisuuden mukaan valvoa, että valuuttaa myydään vain laillisiin tarpeisiin. Kauppa-velkojen maksamisessa ei ole ilmennyt mitään vaikeuksia.

I t ä v a l t a .

Ainoastaan Itävallan kansallispankki ja ne laitokset, jotka se rahaministerin suostumuksella siihen valtuuttaa, saavat myydä ulkomaan valuuttaa.

Kansallispankin lupa on välttämätön niin Itävallan kuin ulkomaan valuutan siirtoon ulkomaille tai ulkomaalaisen jossain itävaltalaisessa pankissa olevalle tilille. Ulkomaalaisen "vapaat" saavat ovat hänen käytettävissään yleensä ainoastaan maan rajojen sisällä tapahtuviin maksusuorituksiin. Saatavia voidaan kuitenkin siirtää toisille ulkomaalaisille kansallispankin erikoisella luvalla.

Ellei vekseliä hyväksytä maksettavaksi ulkomaan valuutassa, voi suoritus tapahtua schillingeissä maksupäivän virallisen kurssin mukaan siinä tapauksessa, ettei vekseliä ole kirjoitettu nimenomaan ulkomaan valuutassa maksettavaksi.

Yleensä viejät ovat velvollisia luovuttamaan ulkomaisen valuuttansa kansallispankille. Yksityisiä clearingjärjestelyjä sallitaan kuitenkin, ja Wiener Giro- und Kassenverein on valtuutettu tällöin toimimaan välittäjänä ulkomaalaisten ja kotimaisten toiminimien kesken. Ulkomaalaiset vientiliikkeit voivat tavallisesti tätä tietä saada saatavansa, vaikka tällöin onkin tyydyttävä virallista vaihtokurssia tuntuvasti epäedullisempaan kurssiin.

J u g o s l a v i a .

Ainoastaan valtiopankki sekä sen valtuuttamat pankit ja muut laitokset saavat harjoittaa valuuttakauppaa. Valuuttaa on lupa myydä vain jo maahan tuodun tavaran maksamiseen.

Viennistä saatu ulkomaan valuutta on tuotava kokonaisuudessaan maahan.

Maahan tuotujen tavarain kauppahinta voidaan suorittaa määräpäivänään dinaareissa valtuutettuihin pankkeihin sulkutilille. Väliaikaisella sulkutilillä olevien dinaarisaatavien käytöstä vientitavaroiden maksamiseen on tehty erikoissopimuksia eri maiden kanssa.

K r e i k k a .

Valuuttakaupan valvonta saatettiin voimaan v:n 1931 syyskuussa. V:n 1932 tammikuusta lähtien maksusuoritukset ulkomailla vaikeutuivat ulkomaan valuutan niukkuuden tähden. Huhtikuun 26 päivänä v. 1932 annetulla lailla kumottiin kultakanta sekä laajennettiin valvontajärjestelmää ja yhdistettiin se tuonnin säännöstelyyn. Ennen huhtikuun 26 päivää 1932 tehdyt sitoumukset oli luetteloitava ja maksu oli suoritettava kymmenessä kuuden kuukauden erässä.

Kreikassa voidaan ryhtyä oikeustoimenpiteisiin jokaista velallista vastaan, joka ei ole ilmoittanut luetteloitavaksi velkaansa tai ei ole anonut valuuttaa ensimmäisen erän maksamiseen tai ei ole käyttänyt hyväkseen saamaansa lupaa. Laki sallii ulkomaisten saatavien korkojen suorittamisen.

Mitä tulee tuontiin huhtikuun 26 päivän 1932 jälkeen, on tuoja paikalliselta kauppakamarilta saamansa tuontiluvan perusteella oikeutettu ostamaan maksuun tarvittavan valuutan.

Määrätyin, Kreikan Pankin hyväksymin poikkeuksin on vienti laskutettava ja maksettava ulkomaan valuutassa. Viejien on pakko myydä Kreikan Pankille tai muulle valtuutetulle pankille viennistään koitunut ulkomaan valuutta. Pieni prosenttimäärä siitä on luovutettava pankille ennen kultakannasta luopumista voimassa olleen kurssin mukaan.

L a t v i a .

Valtiopankilla on ulkomaan valuutan kaupan monopoli, mutta muutkin pankit voivat saada oikeuden suorittaa valuuttatoimia.

Viejien on pakko vaihtaa saamansa ulkomaan valuutta lateihin.

Valuutta-anomukset käsittelee erikoinen valuuttakomissioni. Valuuttaa myönnetään ainoastaan välttämättömän tuonnin maksamiseen. Kun tuontilupa ei ehdottomasti takaa valuutan saantia, on viejien syytä vakuuttautua edeltäkäsintä siitä, että heidän asiakkaansa ovat tuontiluvan lisäksi hankineet luvan maksuun tarvittavan ulkomaan valuutan ostoon.

L i e t t u a .

Liettuassa vallitsevan järjestelmän mukaan ulkomaan valuutan ostot on luetteloitava. Ostajien täyttämä kyselykaavake lähetetään paikallisesta pankista Liettuun Pankille. Kuitenkaan ei ulkomaan valuutan kauppa ole tällä hetkellä olleenkaan rajoitettu.

P o r t u g a l i (ja M a d e i r a).

Valuuttakauppaan kohdistuvat rajoitukset, joita jo verrat kauan on ollut voimassa, eivät ilmeisesti ole vaikeuttaneet tuonnista johtuneita maksusuorituksia. Viejien on pakko

myydä 25 % saamastaan ulkomaan valuutasta valtiolle. Valtio-
pankki määrää vaihtokurssin.

Cap Verde-saarilla valuutan saanti ei aina vastaa ky-
syntää.

P u o l a .

Kesäkuun 7 päivästä 1932 lähtien Puolan pankkiyhdistyk-
seen kuuluvat pankit myyvät ulkomaan valuuttaa ainoastaan
kohtuullisiin matkamenoihin, ulkomaalaisten kauppalaskuihin ja
ulkomaan valuutassa joko Puolassa tai ulkomailla tapahtuviin
vekselisuorituksiin sekä ulkomaisten lainojen ja muiden si-
toumusten hoitamisesta koituviin tarpeisiin. Järjestely ei ole
vaikeuttanut bona fide-kauppatoimiin tarvittavan valuutan saan-
tia.

R u m a n i a .

Hallituksen toukokuussa 1932 tekemän päätöksen mukai-
sesti on ulkomaan valuutan kauppa valtiopankin monopolina.
Viennistä saatu valuutta on luovutettava valtiopankille.

Lupia tavaroiden maksamiseen myönnetään tavallisesti
vasta, kun kolme kuukautta on kulunut niiden tuonnista. Kui-
tenkaan ei ole takeita ulkomaan valuutan saamisesta tämän
ajan kuluttua, sillä sen myöntäminen riippuu valtiopankin va-
luuttavaraston tilasta hakemuksen hetkellä.

S a k s a .

Valuuttaviranomaisten (Devisenbewirtschaftungsstellen) lu-
pa vaaditaan kaikkiin ulkomaan valuutassa tapahtuviin maksu-
suorituksiin ulkomaille. Ulkomaan valuuttaa myyvät ainoastaan
valtakunnanpankki ja sen valtuuttamat pankit. Saksalaisen kul-
ta- ja paperirahan lähettäminen ulkomaille on kokonaan kiel-
letty.

Talousministeri päättää siitä, miten suuri valuuttakiin-
tiö on kunkin kuukauden tuontia varten myönnettävä. Alkuaan
oli tavallisesti normina valuutantarve vastaavina kuukausina
1/7 1930 - 30/6 1931 välisenä aikana, mutta kiintiötä on sit-
temmin jatkuvasti supistettu niin, että se tällä hetkellä on
vain 35 % mainitun ajan tuonnin arvosta. Mikäli tuontiliikkeet
haluavat saada käytettäväkseen ulkomaan valuuttaa yli tämän
määrän, on niiden kutakin tapausta varten hankittava erikois-
lupa. Monet liikkeet, joiden tuonnin laatua ei maan taloudel-
lisen elämän kannalta ole katsottava tärkeäksi, ovat ilman
muuta saaneet tyytyä pienempiin määriin. Edelleen on huomai-
tava, että yleisiä valuuttalupia ei ole viime aikoina lain-
kaan myönnetty erinäisille tavaroille, kuten esim. paperipuulle.

Saksalaisten markkamääräiset saatavat ulkomailta on tar-
jottava valtakunnanpankille kolmen päivän kuluessa niiden eräy-
tymisestä. Tämä määräys koskee myöskin saatavista asetettuja
vekseleitä ja shekkejä.

Kaikki ulkomaalaisten saatavat on pidätetty sulkutilille "Sperrkontolle". Välitön maksu ulkomaalaiselle ei ole sallittu. Näillä saatavilla on erilaiset nimet sen mukaan, miten ne ovat syntyneet.

1) "Altguthaben" ovat ulkomaalaisten yksityishenkilöiden saksalaisissa pankeissa olevia tilisaatavia, jotka ovat syntyneet ennen heinäkuun 16 päivää 1931. Näitä ovat myöskin sellaisten henkilöiden Saksan markkoissa tai kultamarkkoissa olevat saatavat, jotka ovat tulleet ulkomaalaiseksi elokuun 3 päivän 1931 jälkeen. Näiden tilien käyttämiseen tarvitaan erikoislupa.

2) "Sperrguthaben" tai paremminkin "Kreditsperrguthaben" (sperrmarkkoja) erotuksena "Effektguthabeneistä" ovat Saksan markkoissa tai kultamarkkoissa olevat saatavat, jotka joku ulkomaalainen on saanut helmikuun 19 päivän 1932 jälkeen Saksassa olevan omaisuuden, varsinkin kiinteistöjen tai jäämistöjen myynnistä. Edelleen kuuluvat näihin maksuvälineet, jotka ovat mainitun päivän jälkeen tulleet ulkomaalaisille perintönä. Tähän ryhmään kuuluvat myös kaikki Saksan markkoissa tai kultamarkkoissa olevat ulkomaalaisten saatavat, jotka ovat syntyneet elokuun 3 päivän 1933 jälkeen, kun asianomainen valuuttaviranomainen sen syntyessä on pidättäytynyt lupaa antamasta. - Mainittujen saatavien käyttämiseen tarvitaan lupa.

3) "Effektensperrguthaben" (arvopaperisperrmarkkoja) ovat sellaiset Saksan markkoissa tai kultamarkkoissa olevat ulkomaalaisten saatavat, jotka ovat syntyneet marraskuun 11 päivän 1931 jälkeen arvopaperien myynnin tai lunastamisen johdosta. - Näidenkin tilien käyttämiseen tarvitaan lupa. Saksalainen saa vain luvan nojalla ottaa ulkomaalaiselta maksuksi arvopapereita.

4) "Registerguthaben" (rekisterimarkat) ovat Saksan eri luottosopimusten synnyttämiä. Ulkolaisina saamamiehinä ovat vain pankit tai pankkiyhtymät, mutta eivät yksityishenkilöt. Nämä olivat n.s. stillhaltesopimuksen mukaan oikeutetut vaatimaan Saksan teollisuudelle ja kaupalle sekä julkisille yhteisöille annettujen luottojen maksamista määrätyn edellytyksin korottomalle tilille valtakunnan pankkiin.

5) "Konversionssperrguthaben" ovat syntyneet kesäkuun 9 päivänä 1933 annetun lain nojalla. Heinäkuun 1 päivästä lukien on saksalaisen velallisen maksettava ulkomaalaiselle saamamiehelle saatavista, luotoista, kiinnelainoista, osuuksista y.m. sijoituksista sopimuksen mukaan maksettavaksi langenneet korot, voitto-osuudet, kuoletukset y.m. säännöllisesti toistuvat maksut Saksan markkoissa ulkomaalaisen saamamiehen hyväksi "Konversionskasse"en Berliinissä, vapautuen tällä suorituksellaan maksuvelvollisuudestaan. - Maksetuista summista saa saamamies vain puolet, jääden toinen puoli sulkutilille. Tilinomistajan pyynnöstä antaa Konversionskasse sen hallussa olevista sulkutilisaatavista (Sperrguthaben) korottomia velkatodistuksia, joilla on nimenä "Scrips".

Juuri etupäässä näillä "scripseillä", joiden hinta on 50 % nimellisarvosta, Saksassa suoritetaan nykyään vientipalkkiot, viejien kun annetaan niitä viennistä syntyneiden tappioiden korvaamiseksi ostaa tähän hintaan. Tämä n.k. "Scripsverfahren" käsittää kaikki ulkolaiset saatavat Saksasta -

Altguthaben, Sperrguthaben (paitsi Effektensperrguthaben), Registerguthaben, saatavat Konversionskassasta ja scripsit. - Ostoja Saksasta ei saa enää suorittaa 1-4 kohdissa mainituista tileistä, vaan on se tapahtuva Konversionskassen välityksellä. Alt- ja Sperrguthabentilien siirtoon Konversionskassaan ei tarvita enää lupaa, mutta rekisterisaatavien siirto riippuu valtakunnanpankin johtokunnasta.

Näistä scripsistä Saksa on samalla saanut hyvän kaupapoliittisen asean, kun se muutamista maista on kyennyt hankkimaan itselleen etuja sitoutumalla lunastamaan näiden maiden scripsit täydestä arvosta.

Suomen ja Saksan välillä on olemassa valtiopankkien välinen clearing-sopimus tammikuun 21 päivästä 1933.

T a n s k a .

Voimassa olevan valuuttalain mukaan vaaditaan erinäisten tavarain maahantuontia varten Nationalbankenin valuuttakonttorin lupa. Tällaisia tavaroita ovat m.m. vuodat ja nahat, kumituotteet, erinäiset puutavarat, faneeri, lastuvilla, pahvi ja kartonki, erinäiset paperilajit, tapetit ja tapettipaperi; saavi-, fajanssi- ja posliinituotteet, erinäiset lasitavarat, hehkulamput ja graniitti.

Yleisenä periaatteena on, että tuontiliikkeiden sallitaan tuoda valuuttasäännöstelyn alaisia tuotteita vähintään 45 % vuoden 1931 vastaavanlaisen tuontinsa arvosta. Enintään 3 % siitä valuuttamäärästä, joka kunkin tavararyhmän kohdalla kulloinkin on käytettävissä, voidaan myöntää uusille tuojille.

Puutavaran tuonnista Suomesta ja Ruotsista on olemassa erikoismääräyksiä. Esim. höyläämättömien lautojen ja lankkujen tuontia varten myönnetään nykyisin valuuttaa 75 %:iin asti vuoden 1931 tuonnin arvosta, kun valuuttakonttorille esitetään kauppoja koskevat sopimukset. Jos halutaan tehdä hankintasopimuksia, jotka ylittävät mainitun prosenttimäärän, on tällaiset sopimukset ennen lopullista päättämistä esitettävä valuuttakonttorin mahdollisesti hyväksyttäväksi.

T š e k k o s l o v a k i a .

Tammikuussa 1932 hallitus julkaisi luettelon tavarosta, joiden maksamiseen tarvittavan valuutan kansallispankki myöntäisi vain erikoisen, hallituksen asettaman valuuttakomissionin luvalla. Tätä luetteloa laajennettiin asteettain, kunnes saman vuoden elokuussa määrättiin, että valuuttakomissionin lupa oli tarpeen kaikille tuontitavaroille paitsi niille, jotka merkitään n.s. vapaalistalle. Nykyisin vapaalistalla olevista tavaroista, jotka muodostavat noin kolmanneksen tullitariffin tavaraluettelosta (tullitariffiin sisältyy kaikkiaan 657 nimikettä), mainittakoon m.m. vuodat ja nahat; suolakala, kalasäilykkeet, erinäiset pahvilajit ja tapetit. On kuitenkin huomattava, että kaikki maksusuoritukset ulkomaille ovat kansallispankin valvonnan alaisia, ja että näin ollen vapaalistallakin olevien tavarain tuonti on riippuvainen pankilta kulloinkin haetta-

vasta valuuttaluvasta. Maksut voidaan suorittaa vain sen maan valuutassa, josta tavarat on ostettu.

Valuuttasäännöstelyn ohella on voimassa varsinainen tuonnin säännöstely, joka kohdistuu etupäässä maa- ja karjataloustuotteisiin.

U n k a r i .

Kaikki ulkomaan valuutta ja muut maksuvälineet on luovutettava kansallispankin käytettäväksi.

Ilman kansallispankin lupaa ei saa lähettää ulkomaille Unkarin eikä ulkomaan rahaa eikä niiden minkäänlaisia vastineita. Arvopapereita t.m.s. saadaan lähettää ulkomaille vain, jos niitä vastaava määrä ulkomaan valuuttaa on talletettu kansallispankkiin. Ulkomaista luottoa ei saa ottaa ilman lupaa.

Velat voidaan ulkomaalaisille maksaa tallettamalla kulltapengöjä pankkiin. Tuollaisia talletuksia saa tehdä ulkomaalaisen tilille ainoastaan kansallispankin luvalla. Tavallisesti suoritetaan velan ensimmäinen maksu ulkomaalaiselle kulltapengöissä väliaikaiselle tilille. Ellei kansallispankki suostu maksun siirtämiseen väliaikaiselta tililtä, on se suoritettava takaisin velalliselle. Jos kansallispankin lupa taas on saatu, siirretään maksu jollekin kansallispankin hyväksymälle pengötilille. Nämä tilit ovat erilaisia, riippuen kulloinkin kyseessä olevan maksun luonteesta, ja ne ovat ankaran valvonnan alaisia. Tällaisten tilisaatavien siirtämiseen toiselle henkilölle tarvitaan erikoislupa.

Ulkomaan valuuttaa myönnetään etupäässä vientiteollisuuden raaka-aineiden ja muiden tärkeiden tarvikkeiden tuontia varten. Muunlaista tuontia varten kansallispankilta riittää tavallisesti vain vähän valuuttaa. Raaka-aineiden tuonti voidaan määrättyissä tapauksissa maksaa kompensatiojärjestelyn pohjalla.

Tuonnin maksamiseen voidaan lisäksi jossain määrin käyttää n.s. "vapaata" valuuttaa, joka on saatu sellaisten tavarain myynnistä ulkomaille, joilla ei muuten olisi menekiä. Tällaisen valuutan ostohinta ylittää n. 30 %:lla virallisen kurssin.

V i r o .

Suoritukset ulkomaan valuutassa voivat tapahtua ainoastaan Viron Pankin ja sen valtuuttamien laitosten kautta.

Viejien on velvollisuus myydä Viron Pankille saamansa ulkomaan valuutta. Talletukset ulkomailta asuvien henkilöiden tilille ovat sallittuja vain pankin luvalla.

Ulkomaiset vekselisaatavat jaetaan kahteen luokkaan: Ensimmäiseen luokkaan kuuluvat vekselit ehdottoman tärkeistä tavaroista, kaikki muut toiseen luokkaan. Ensimmäisen luokan vekselien maksaminen ulkomaan rahassa eräytymispäivänä on taattu - toisen luokan vekseleissä on leima sen merkinä, ettei Viron Pankki ole vastuussa siitä, jos ne jäävät eräytymispäi-

vänä maksamatta siitä syystä, ettei tarvittavaa valuuttaa ole käytettävissä. Ulkomaan valuuttaa ei myönnetä sellaisen tavaran kauppahinnan suorituksiksi, jota ei ole Virossa tullattu.

Suomen ja Viron välinen clearing-sopimus, joka perustuu pakolliseen clearingiin, tehtiin toukokuun 16 päivänä 1933 ja pidennettiin vuodeksi 1934 joulukuun 30 päivänä 1933.